

Wiadomości Numizmatyczne, R. LXX, 2021, z. 209

DOI 10.24425/wn.2021.138451

STANISŁAW SUCHODOLSKI

ZNALEZISKA MONET WCZESNOŚREDNIOWIECZNYCH W OKOLICY WŁODZIMIERZA WOŁYŃSKIEGO*

ABSTRACT: According to the finds, Polish and Western European coins reached western Ukraine in two stages: in the 10th / 11th century and in the first half of the 12th century. Some of these coins (but usually without Polish ones) were transported further east, to the vicinity of Kiev. On the other hand, Western European coins flowed into the territories of Northern Rus' from the north. This text is based on data contained both in the literature (including recent one) and information not yet published, kindly provided by researchers from Ukraine (A. Kryzhanivskiy) and from the Czech Republic (J. Videman).

ABSTRAKT: Jak świadczą znaleziska, monety polskie i zachodnioeuropejskie docierały na zachodnią Ukrainę w dwóch fazach: w X/XI i w 1. połowie XII w. Część z tych monet (ale na ogół już bez polskich) była transportowana dalej na wschód, aż do okolic Kijowa. Na tereny Rusi północnej natomiast monety zachodnioeuropejskie napływały z północy. Tekst niniejszy opiera się na danych zawartych zarówno w literaturze (także najnowszej), jak i na informacjach jeszcze nie publikowanych, uprzejmie udostępnionych przez badaczy z Ukrainy (A. Kriżanivskij) i z Czech (J. Videman).

KEYWORDS: early Middle Ages, coin finds, western Ukraine

SŁOWA KLUCZOWE: wczesne średniowiecze, znaleziska monet, zachodnia Ukraina

* Autor dziękuje p. Andrijowi Kryżaniwskiemu ze Lwowa za pomoc przy pisaniu tego tekstu. Zawdzięcza mu, a również p. Anatolijowi Hnatiukowi z Włodzimierza, informacje dotyczące losów monet z tego znaleziska, w co włożyli oni wiele wysiłku. Dziękuję również p. inż. Janowi Videmanowi z Kromierzyża w Czechach za informacje o dalszych znaleziskach z terenu Ukrainy, por. niżej.

W 2003 r. we wsi Fałemyczy (Falemicze), nad rzeką Ług, około 5 km od Włodzimierza Wołyńskiego (Ukraina), znaleziono skarb monet z X i XI w. Zawierał on ok. 120 monet (m.in. dirhem z uszkiem), które uległy rozproszeniu, oraz parę kawałków przetopionego srebra¹. Udało się zebrać informacje jedynie o pięciu następujących egzemplarzach:

1. *Polska*, Bolesław Chrobry (992–1025), denar z obustronną, zniekształconą legendą PRINCES POLONIE. Av. ptak z rozłożonym ogonem i trzema nogami (paw); Rv. krzyż o długich ramionach, między którymi cztery okręgi z punktem w środku. Waga 1,60 g, śr. 19 mm.; Suchodolski 1967, Typ IX, 15. Moneta została wybita w Wielkopolsce w latach 1005–1015 za pomocą nieudolnie reperowanych stempli [Ryc. wg S. Bielopolskiego].



2. *Saksonia*, tzw. krzyżówka typu I. Av. krzyż z czterema punktami między ramionami, w otoku: +IIII+IIIIOIIII; Rv. kaplica typu karolińskiego o czterech kolumnach, w jej wnętrzu niewyraźne znaki, po bokach O – O, u dołu odwrócone Z. Waga 1,79 g. Dbg 1325 odm.; CNP 324 odm.; Kilger KN 1/3 (chronologia: 965–985).



¹ Pierwsza wzmianka na ten temat: Bielopolskyj 2005, s. 40, fot. 6. Trzeba jednak sprostować nieprawdziwą wiadomość o obecności w tym zespole jakiegoś brakteatu. Ważne są natomiast informacje o innych znaleziskach polskich monet: w latach 1994–95 w pobliżu Zwienigorodu pod Lwowem odkryto pozostałości skórzanego mieszka, a wokół niego 5–6 monet całych i ok. 40–50 ułamków; udało się określić: denar Bolesława Krzywoustego typu 4, dwa denary Władysława II typu 1 i 2 oraz denar Bolesława Kędzierzawego typu 2, a także brakteat z XIII w. Kopicki 1995, nr 195.

3. j.w., późna odmiana typu I. Av. duży krzyż o rozszerzających się ramionach, wokół kliny; Rv. ledwo widoczny mały zarys kaplicy. Waga 0,88 g. CNP 388–389; Kilger KN 4 (chronologia: ok. 985–1000).



4. j.w., krzyżówka typu IV, deventerskiego. Av. krzyż o rozszerzających się ramionach; Rv. zniekształcona Alfa i Omega, wzorowane na monetach deventerskich Henryka II. Waga 0,82 g. CNP 496–497; Kilger Sal C1 (chronologia: ok. 1015–1025).



5. j.w., krzyżówka typu VI. Av. krzyż prosty, między jego ramionami dwa punkty i dwa okręgi z punktami w środku; Rv. krzyż o rozszerzających się ramionach. Waga 1,09 g. CNP 704; Kilger Sal D 1/2 (chronologia: ok. 1025).



Również w Fałemydzi, w odległości około jednego kilometra, znaleziono jeszcze drugi zespół, zawierający co najmniej cztery monety polskie, jedną monetę morawską i jedną monetę nieokreśloną, rzekomo niemiecką:

1. *Polska*, Bolesław Krzywousty (1102–1138), denar typu 2. Av. książę na tronie z mieczem w ręku, w otoku: BOLEZLAVS; Rv. krzyż, w otoku DENARIVS. Waga 0,77 g. Suchodolski 1973, Tab. XII, 2; Kopicki 1995, nr 39.



2. j.w., typ 2 (napisy pomyłone).
3. j.w., typ 4. Av. rycerz walczący ze smokiem; Rv. krzyż o ramionach zakończonych kulkami, między ramionami cztery gwiazdki; Suchodolski 1973, Tab. XIV; Kopicki 1995, nr 44.



4. *Polska*, Władysław II (1138–1146), typ 4. Av. nierówna walka dwóch rycerzy, przedstawienie słabo czytelne (zniszczony stempel?); Rv. orzeł na zajacu. Waga 0,46 g. Suchodolski 1973, Tab. XVIII; Kopicki 1995, nr 53.



5. *Morawy*, władca nieokreślony, lata 40. XII w. Av. stojący władca z mieczem w prawym ręku (trzyma za głównię a nie za rękojeść!), lewą opiera na tarczy. Z prawej strony stoi kobieta, która kładzie dłoń na jego ramieniu; Rv. wieniec muru z trzema wieżami; wewnątrz popiersie uskrzydłonego anioła. W otokach ślady pseudoliter; waga 0,47 g. Šmerda 426, Videman-Paukert 229². Moneta ta budzi duże zainteresowanie, jest to bowiem dopiero piąty przypadek odkrycia podobnego egzemplarza, a drugi poza Morawami. Do niedawna monety tego typu w ogóle nie były znane³.



Pierwszy z tych depozytów należy datować na okres po 1025 r., na drugą ćwierć XI w. Drugi zespół, zawierający monetę ostatniego typu Władysława II (ok. 1144–1146), jest o ponad stulecie młodszy. Jeśli nie było w nim monet jeszcze późniejszych, został ukryty około połowy XII w.

W okolicach Włodzimierza Wołyńskiego dokonano jeszcze innego, ciekawego odkrycia numizmatycznego. Mianowicie we wsi Zariczcze (Zarzecze), leżącej na przeciw Włodzimierza, po drugiej stronie rzeki Ług, znaleziono pojedynczą monetę włoską



² Autor dziękuje dr. Lubošovi Polanskiemu z Muzeum Narodowego w Pradze oraz inż. Janowi Videmanowi za pomoc w określeniu tej monety.

³ Por. wyżej Šmerda i Videman-Paukert oraz o odkryciu pierwszego egzemplarza: Sejbal 1986, s. 106 n., Tab. XIII, 51. Por. też Bobek 1997 (fotokopię tego tekstu zawdzięczam p. inż. Janowi Videmanowi). Również od inż. Videmana otrzymałem wiadomość o nowym skarbie z terenu Moraw, w miejscowości Kožušice, okr. Vyškov, w którym wystąpiło aż 326 monet typu Videman-Paukert 229, co stanowiło 99% składu tego zespołu.

z X w. Jest to denar cesarza Ottona I (962–973) wybity w mieście Pavia w Lombardii. Av. w polu: O/T·T/O, a w otoku: + IMDED[Λ]TOR; Rv. w otoku: + ΛVGVSTVS, a w polu: DA·/DI/Λ. Waga 1,01 g. CNI IV, Lombardia, s. 477, nr 2 var., tabl. XL, 8 var.

Przedstawione wyżej znaleziska monet zachodnioeuropejskich, w tym również monet polskich, nie są jedynymi znaleziskami tego rodzaju, jakie odnotowano w zachodniej części Ukrainy. Dalsze odkrycia zostały opisane w ostatnio wydanej pracy A.R. Michelsona i O.V. Trostjanskiego⁴. W obwodzie wołyńskim wymieniają oni dwa skarby z XI w. i dwa znaleziska pojedyncze, bliżej nie zlokalizowane:

1. Samowola, rejon iwanicki, ponad 468 monet całych i we fragmentach, orientalne i zachodnioeuropejskie, ukryty po 1011 r.
2. Linew, rejon łokacki, ponad 116 monet zachodnioeuropejskich całych i we fragmentach oraz fragmenty placków srebrnych i ozdób, ukryty po 1018 r. Zawierał m.in. denar Bolesława Chrobrego (992–1025) z poprawnym przedstawieniem pawia i obustronnym, poprawnym napisem: +PRINCES POLO-NIE (Suchodolski 1967, typ IX, 14, a nie IX, 15).
3. Moneta pojedyncza, krzyżówka typu VI (a nie IV) z krzyżem prostym, Dbg 1811 var., Kilger Sal D1 (ok. 1015–1025).
4. Dwie monety pojedyncze, Otto II/III (973–1002), Moguncja, Dbg 778/779 (bardzo wytarty, z dorobionym uszkiem) oraz Węgry, Bela II (1131–1141), Huszár 49.

Ważne uzupełnienie tego materiału przynosi wiadomość o zespole najstarszym spośród wszystkich dotychczas tu znanych, gdyż zdeponowanym jeszcze w X w. Chodzi o skarb odkryty kilkanaście kilometrów na południe od Włodzimierza, w miejscowości Stargorod, rej. sokalski, obwód lwowski⁵. Informacje o nim są niestety mało dokładne. Wiadomo tylko, że zawierał fragmenty ozdób oraz co najmniej 44 monety całe i 17 fragmentów, z których najmłodsza została wybita w latach 976–982. Najliczniejsze były monety bawarskie (33+16), od Henryka I/II (948–967) – 6+x szt., przez obie emisje Henryka II (967–976) – 26+x szt., do Ottona (976–982) – 2 szt.; ułamków monet bawarskich, bliżej nie określonych, było 13. Udalryka, bpa Augsburga (948–973), rozpoznano 3 monety. Wystąpiły tu również monety czeskie Bolesława II (973–999): Cach 6, 11 (2 szt.), 14 (2), 15 oraz 2 naśladownictwa monet bawarskich. Nieznaczną domieszkę stanowiły monety inne: Saksonia, 2 krzyżówki typu I – Dbg 1325 (0+1) oraz Dbg 1328 (1); Frankonia, Spira, Otto I/II (962–983), Dbg 825 (1). Skarb ten ma duże znaczenie dla badań nad początkami mennictwa czeskiego.

⁴ Michelson, Trostjanskij 2019, s. 36–67, 85–114, 325, 359–361 (moja recenzja w Wiadomościach Numizmatycznych, R. LXIV, 2020, z. 208, s. 347–350).

⁵ Por. Lukas, Videman (w druku). P. inż. J. Videmanowi serdecznie dziękuję za informacje o tym znalezisku i udostępnienie przed opublikowaniem odnośnego fragmentu wymienionej pracy.

Z wszystkich informacji przytoczonych wyżej, a także przez S. Bielopolskiego⁶, wynika, że monety zachodnioeuropejskie docierały na zachodni Wołyń w dwóch fazach: w końcu X i w 1. połowie XI w. oraz w 1. połowie XII w. Pierwsza z tych faz została dotychczas poświadczona przez 4 skarby (Stargorod, tpq 976; Samowola, tpq 1011; Linew, tpq 1018; Fałemydzi, tpq 1025) i co najmniej 3 znaleziska pojedyncze (Zariczcze i 2 znaleziska bez bliższej lokalizacji). Tu na szczególną uwagę zasługuje denar italski wybity w Pavii Ottona I z Zariczcza. Nie ma on bowiem analogii wśród ok. 2500 monet z Ukrainy opisanych przez Michelsona i Trostjanskiego. Odnotowali oni tylko dwie monety italskie – obie również Ottona I, ale z Verony.

Ta wczesna faza napływu monet zachodnich do Wołynia znajduje swój odpowiednik na terenach Rusi południowej, położonych dalej na wschód, aż do Kijowa i Czernihowa. Tutaj srebro docierało z zachodu, a więc przez Polskę. Potwierdza to obecność w tamtejszych skarbach monet Bolesława Chrobrego. Na terenie zachodniego Wołynia, który w czasach panowania tego władcy okresowo należał do Polski, odnotowano dwie takie monety (Linew, Fałemydzi). Inaczej przedstawiała się sytuacja na Rusi północnej, wokół Nowogrodu. Tu srebro napływało z północy, z Gotlandii, a następnie z Fryzji⁷.

Druga faza charakteryzuje się obecnością monet polskich z XII w., od Bolesława Krzywoustego (1102–1138) do Bolesława Kędzierzawego (1146–1173). Obrazuje ją drugi skarb (?) z Fałemydzi z monetami Bolesława Krzywoustego i Władysława II. Należy tu także opisać przez Bielopolskiego znalezisko zetłajej sakiewki z okolic położonego dalej na południe Zwinogrodu (Dźwinogrodu) pod Lwowem, zawierającej denary Bolesława Krzywoustego, Władysława II i Bolesława Kędzierzawego⁸. Interesujące jest, że ślad tej późniejszej fazy napływu polskich monet widoczny jest również na terenach Ukrainy położonych dalej na wschód. Śladem takim jest znalezisko pojedynczej monety Bolesława Krzywoustego w Boryspolu pod Kijowem⁹, a także odkrycie w 1893 r. dwóch monet: Władysława Hermana i Bolesława Krzywoustego (może skarbu?) na Podolu w samym Kijowie. Te ostatnie trafiły do kolekcji Józefa Choynowskiego w Kijowie¹⁰.

Tę drugą fazę napływu monet polskich z XII w. obserwujemy również na terenie dzisiejszej południowo-zachodniej Ukrainy, czyli na Rusi Zakarpackiej, która w średniowieczu wchodziła w skład państwa węgierskiego. W 2009 r. w miejscowości Dubove nad Tereswą, rej. tiaczeński, obw. zakarpacki, odkryto skarb liczący kilkadziesiąt monet z 1. połowy XII w. Rozpoznano wśród nich: Bolesław Krzywousty

⁶ Por. przyp. 1.

⁷ Por. Michelson, Trostjanskij 2019, s. 394 oraz moja recenzja: *Wiadomości Numizmatyczne* 2020, s. 347–350.

⁸ Por. przyp. 1.

⁹ Typ 2, z otworem, Michelson, Trostjanskij 2019, s. 329, 348.

¹⁰ Choynowski 1903, s. 166. Dr. Grzegorzowi Śnieżko dziękuję za wskazanie i udostępnienie tej publikacji. Por. też Kozubovskij 2002, s. 253.

(1102–1138), typ 4, Suchodolski 1973, Tab. XIV; Kopicki 1995, nr 44 (1 szt.); Władysław II (1138–1146), typ 2, Suchodolski 1973, Tab. XVII, 1; Kopicki 1995, nr 51 (5 szt.); Morawy, anonimowe denary z lat 40. XII w., Videman-Paukert 229 i 231¹¹.

Odrębne zagadnienie stanowi nieco wcześniejszy skarb monet Bolesława Śmiałego, odkryty około 1868 r. w tajemniczej miejscowości Chromieńce lub Chromieńce. Zdaniem Kazimierza Stronczyńskiego **Chromieńce** miały leżeć „w Galicyi na samej granicy gubernii Wołyńskiej, a według innych gdzieś w powiecie Hrubieszowskim”¹². Karol Beyer natomiast w 1871 r. w liście do L. Zwolińskiego pisał, że monety znaleziono „w **Chomieńcach** pod Kupielą na samej granicy gub. Pod[olskiej] i Wołyń[skiej]”. Na końcu listu dodaje jednak: „Drudzy mówią, że wykopane u p. Franc[iszka] Węgleńskiego w Hrubieszowskim”¹³. Marian Gumowski opowiedział się za lokalizacją Chromieńców koło Tarnopola, a więc na Ukrainie¹⁴. Do podobnego wniosku musieli dojść autorzy późniejszych inwentarzy znalezisk monet wczesnośredniowiecznych z Małopolski, skoro pominęli tę miejscowość¹⁵. V.M. Potin natomiast wrócił do dawniejszego poglądu, że Chromieńce leżą w pobliżu Hrubieszowa nad rzeką Huczwą. Odnotował jednak odmienne zdanie Gumowskiego¹⁶. W ostatnim dotychczas słowie na ten temat E. Triller wyraziła zdanie, że „chyba są bliżsi prawdy” ci, którzy lokalizują Chromieńce w Hrubieszowskim, nie uzasadniając jednak tego przekonania¹⁷.

Powyższe wiadomości o znaleziskach monet wczesnośredniowiecznych z okolic Włodzimierza Wołyńskiego i zachodnich krańców dawnej Rusi można podsumować w następujący sposób. Znaleziska te wykazują wielkie podobieństwa do znalezisk z całej Rusi południowej, jednocześnie jednak zachowując pewną specyfikę. Tylko tu mianowicie można zauważyć wyraźną drugą fazę napływu monet zachodnioeuropejskich z XII w. w postaci monet polskich. Nie jest to niczym zaskakującym, wzięwszy pod uwagę fakt bliskiego sąsiedztwa z Polską. Trzeba jednak przyznać, że sporadyczna obecność polskich monet z tego czasu została stwierdzona nawet w samym Kijowie.

¹¹ Informacje te pochodzą od anonimowego kolekcjonera, który je kupił na allegro.pl, a uzyskał od znalazcy. Ja z kolei dowiedziałem się o tym od inż. Jana Videmana, któremu wyrażam serdeczne podziękowanie. O wspomnianych monetach morawskich por. wyżej, gdzie mowa o drugim skarbie z Fałemyczi, i przyp. 3.

¹² Stronczyński 1883, s. 68.

¹³ Triller 1991, s. 86 n. Kupiela leży w rejonie wołoczyskim, obwodzie chmielnickim, czyli między Tarnopolem i Chmielnickim (d. Płoskirów).

¹⁴ Gumowski 1953, s. 19 (z powołaniem na Stronczyńskiego i własną pracę *Wykopaliska monet polskich X i XI wieku*, Kraków 1905).

¹⁵ Reyman 1966; Reyman-Walczak *et al.* 2013.

¹⁶ Potin 1967, s. 178.

¹⁷ Triller 1991, s. 87.

WYKAZ SKRÓTÓW

- Cach – F. Cach, *Nejstarší české mince*, I, Praha 1970.
- CNI IV– *Corpus Nummorum Italicorum*, vol. 4, *Lombardia*, Roma 1913.
- CNP – M. Gumowski, *Corpus Nummorum Poloniae*, t. I, *Monety X i XI w.*, Kraków 1939.
- Dbg – H. Dannenberg, *Die deutschen Münzen der sächsischen und fränkischen Kaiserzeit*, Bd. I, Berlin 1876 (reedycja: Aalen 1967).
- Huszár – L. Huszár, *Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute*, München 1979.
- Kilger – Ch. Kilger, *Pfennigmärkte und Währungslandschaften. Monetarisierungen im sächsisch-slawischen Grenzland ca. 965–1120*, *Commentationes de nummis saeculorum IX–XI in Suecia repertis*, Nova Series 15, Stockholm 2000.
- Kopicki 1995 – E. Kopicki, *Ilustrowany skorowidz pieniędzy polskich i z Polską związanych*, część 1, Warszawa 1995.
- Stronczyński 1883–1884 – K. Stronczyński, *Dawne monety polskie dynastii Piastów i Jagiellonów*, część I–II, Piotrków 1883–1884 (reedycja: Warszawa 2005).
- Suchodolski 1967 - S. Suchodolski, *Moneta polska w X/XI wieku*, *Wiadomości Numizmatyczne*, R. XI, z. 2-3.
- Suchodolski 1973 - S. Suchodolski, *Mennictwo polskie w XI i XII wieku*, Wrocław.
- Šmerda – J. Šmerda, *Denáry české a moravské. Katalog mincí českého státu od X. do počátku XIII. století*, Brno 1996.
- Videman-Paukert – J. Videman, J. Paukert, *Moravské denáry 11.–12. století*, Kroměříž 2009.

BIBLIOGRAFIA

- Bielopolskiy S.
2005 *Znachidky polskich sredniowiecznych monet na terytorii Ukrainy*, *Lvivski numizmatyczni zapysky*, nr 2, s. 40.
- Bobek J.
1997 *Svědectví mincí o české účasti na druhé křížové výpravě*, *Numismatické listy*, R. 52, nr 3, s. 65–76.
- Choynowski J.
1903 *Słowianie w czasach przedhistorycznych i opisanie archeologicznych kolekcji*, wyd. 2, Warszawa (wyd. 1, Kijów 1902).
- Gumowski M.
1953 *Polskie skarby monet X–XI wieku (Materiały)*, Warszawa.
- Kozubovskiy G.
2002 *West-European coins and local ingots in Kiev in the 11th–12th centuries*, [w:] *Moneta mediævalis. Studia numizmatyczne i historyczne ofiarowane Profesorowi Stanisławowi Suchodolskiemu w 65. rocznicę urodzin*, red. B. Paszkiewicz, Warszawa, s. 253–259.
- Lukas J., Videman J.
(w druku) *Počátky českého mincovnictví*.

Michelson A.R., Trostjanskij O.V.

2019 *Evropejskie denarii na Rusi v X–XII vekach, Czast' I, Južnaja i jugo-zapadnaja Rus'*, Sankt-Peterburg.

Potin V.M.

1967 *Topografija nachodok zapadnoevropejskich monet X–XIII vv. na territorii drevnej Rusi*, [w:] *Trudy Gosudarstvennogo Ermitaža*, t. IX, *Numizmatika* 3, Leningrad, s. 106–184.

Reyman J.

1966 *Wczesnośredniowieczne skarby srebrne z Małopolski*, [w:] M. Haisig, R. Kiersnowski, J. Reyman, *Wczesnośredniowieczne skarby srebrne z Małopolski, Śląska, Warmii i Mazur. Materiały*, Wrocław, s. 7–31.

Reyman-Walczak B. *et al.*

2013 *Frühmittelalterliche Münzfunde aus Klempolen*, [w:] *Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen. Inventar IV, Klempolen, Schlesien*, Warszawa.

Sejbal J.

1986 *Nálezny denárů z pohřebišť na sadské výšině velkomoravského Starého Města*, [w:] *Denárová měna na Moravě. Sborník prací z III. numismatického symposia 1979*, Brno, s. 98–183.

Stronczyński K.

1883 *Dawne monety polskie dynastii Piastów i Jagiellonów*, część I, Piotrków (reedycja: Warszawa 2005).

Triller E.

1991 *Wykopaliska monet Karola Beyera*, *Wiadomości Numizmatyczne*, R. XXXV, z. 1–2, s. 1–104.

FINDS OF EARLY MEDIEVAL COINS NEAR VOLODYMYR-VOLYNSKYI

(Summary)

Western European coins reached western Volhynia (western Ukraine, near Volodymyr-Volynskiy) in two phases: at the end of the 10th and the first half of the 11th century, and in the first half of the 12th century. The first of these phases has so far been certified by 4 hoards (Stargorod, tpq 976; Samovola, tpq 1011; Linev, tpq 1018; Falemychi, tpq 1025) and at least 3 single finds (Zarichche and 2 finds without a closer location).

This early phase of the inflow of Western coins to Volhynia finds its substitute in the territories of Southern Rus, located further east, as far as Kiev and Chernihiv. Here, silver came from the west, that is through Poland. This is confirmed by the presence of coins of Bolesław the Brave in the local hoards. In the area of western Volhynia, which was temporarily owned by Poland during the times of Bolesław the Brave, two such coins were recorded (Linev, Falemychi). The situation was different in Northern Rus, around Novgorod. Here, however, silver came from the north, from Gotland, and then from Friesland.

The second phase is characterized by the presence of Polish coins from the 12th century, from Bolesław the Wrymouth (1102–1138) to Bolesław the Curly (1146–1173). It is illustrated by the second hoard (?) from Falemychi with coins of Bolesław the Wrymouth and Władysław II. One should also find here a rotten purse from the vicinity of Zvenyhorod (Dźwinogród) near Lviv, described by S. Belopolskiy.

This second phase of the inflow of Polish coins from the 12th century is also observed in today's south-western Ukraine, i.e. Carpathian Ruthenia, which was part of the Hungarian state in the Middle Ages. In 2009, a hoard of several dozen coins from the first half of the 12th century was discovered in Dubove near Teresva, Tiachiv District, Zakarpattia Oblast.

The above information on finds of early medieval coins from the vicinity of Volodymyr-Volynskiy and the western ends of ancient Rus can be summarized as follows. These finds show great similarities to the finds from all of southern Rus, but at the same time they retain some specificity. Only here one can notice a distinct second phase of the inflow of 12th century West European coins in the form of Polish coins. This is not surprising, taking into account the fact that it is close to Poland. It must be admitted, however, that the occasional presence of Polish coins from that time was found even in Kiev.

Only part of the information used in this text has been published so far. I got most of them thanks to the courtesy of A. Kryzhanivskiy from Lviv (Ukraine) and Engr.. J. Videman from Kroměříž (Czech Republic).

Adres autora / The author's address:
prof. dr hab. Stanisław Suchodolski
Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Al. Solidarności 105, 00–140 Warszawa
suchodol7@gmail.com